

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

26. veljače 2013. (*)

„Policajska i pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Europski uhiđbeni nalog – Postupak predaje između država članica – Odluke donesene na kraju postupka na kojem se dotična osoba nije osobno pojavila – Izvršenje kazne izrečene u odsutnosti – Mogućnost revizije presude”

U predmetu C-399/11,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Tribunal Constitucional (Ustavni sud, Španjolska), odlukom od 9. lipnja 2011., koju je Sud zaprimio 28. srpnja 2011., u postupku

Stefano Melloni

protiv

Ministerio Fiscal,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: V. Skouris, predsjednik, K. Lenaerts, potpredsjednik, A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, A. Rosas i E. Jarašiūnas, predsjednici vijeća, E. Levits, A. Ó Caoimh, J.-C. Bonichot, M. Safjan (izvjestitelj) i C. G. Fernlund, suci,

nezavisni odvjetnik: Y. Bot,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 3. srpnja 2012.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za S. Mellonija, L. Casaubón Carles, *abogado*,
- za Ministerio Fiscal, J. M. Caballero Sánchez-Izquierdo, u svojstvu agenta,
- za španjolsku vladu, S. Centeno Huerta, u svojstvu agenta,
- za belgijsku vladu, C. Pochet i T. Materne, u svojstvu agenata,
- za njemačku vladu, J. Kemper i T. Henze, u svojstvu agenata,
- za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju G. Palatiella, *avvocato dello Stato*,

- za nizozemsku vladu, J. Langer i C. Wissels, u svojstvu agenata,
- za austrijsku vladu, C. Pesendorfer, u svojstvu agenta,
- za poljsku vladu, M. Szpunar, u svojstvu agenta,
- za portugalsku vladu, L. Inez Fernandes, u svojstvu agenta,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, H. Walker, u svojstvu agenta,
- za Vijeće Europske unije, P. Plaza García i T. Blanchet, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, I. Martínez del Peral i H. Krämer i W. Bogensberger, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 2. listopada. 2012.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Ovaj zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje i, prema potrebi, valjanost članka 4.a stavka 1. Okvirne odluke Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o Europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica (SL L 190, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 83. – 100.), kako je izmijenjena Okvirnom odlukom Vijeća 2009/299/PUP od 26. veljače 2009. (SL L 81, str. 24., u daljnjem u tekstu: Okvirna odluka 2002/584) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 16., str. 169. – 181.). Također se traži od Suda da prema potrebi razmotri pitanje može li država članica odbiti izvršiti europski uhidbeni nalog na temelju članka 53. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja) zbog kršenja temeljnih prava dotične osobe, koja su joj zajamčena nacionalnim ustavom.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između S. Mellonija i Ministerio Fiscal u vezi s izvršenjem europskog uhidbenog naloga koji su izdala talijanska nadležna tijela za izvršenje zatvorske kazne, izrečene u odsutnosti.

Pravni okvir

Povelja

- 3 Članak 47. drugi stavak Povelje propisuje:

„Svatko ima pravo da zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Svatko ima mogućnost biti savjetovan, branjen i zastupan.”

4 Članak 48. stavak 2. Povelje propisuje:

„Zajamčeno je poštovanje prava na obranu svakog optuženika.”

5 Članak 52. stavak 3. Povelje propisuje:

„U onoj mjeri u kojoj ova Povelja sadrži prava koja odgovaraju pravima zajamčenima Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, značenje i opseg primjene tih prava jednaki su onima iz spomenute Konvencije. Ova odredba ne sprječava pravo Unije da pruži širu zaštitu.”

6 Članak 53. Povelje, pod naslovom „Razina zaštite”, propisuje:

„Nijedna odredba ove Povelje ne smije se tumačiti kao ograničavanje ili nepovoljno utjecanje na ljudska prava i temeljne slobode, na način na koji ih u njihovim područjima primjene priznaju pravo Unije i međunarodno pravo te međunarodni sporazumi čije su stranke Unija ili sve države članice, uključujući Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te ustavi država članica.”

Okvirne odluke 2002/584 i 2009/299

7 Članak 1. stavci 2. i 3. Okvirne odluke 2002/584 propisuje:

„2. Države članice izvršavaju svaki europski uhidbeni nalog na temelju načela uzajamnog priznavanja u skladu s odredbama ove Okvirne odluke.

3. Ova Okvirna odluka ne mijenja obvezu poštovanja temeljnih prava i temeljnih pravnih načela sadržanih u članku 6. Ugovora o Europskoj uniji.”

8 Članak 5. te Okvirne odluke, u izvornoj verziji, glasio je kako slijedi:

„Izvršenje europskog uhidbenog naloga, koje obavlja pravosudno tijelo izvršenja, može, u skladu s pravom države članice izvršenja, biti podložno sljedećim uvjetima:

1. ako je europski uhidbeni nalog izdan u svrhe izvršenja presude ili naloga za oduzimanje slobode na temelju sudske odluke donesene u odsutnosti optuženika, a osobi o kojoj [je] riječ poziv na sud nije bio osobno dostavljen ili nije na neki drugi način bila obaviještena o datumu i mjestu saslušanja na temelju kojega je donesena odluka u odsutnosti, predaja osobe može biti podložna uvjetu da pravosudno tijelo koje izdaje uhidbeni nalog pruži odgovarajuća jamstva da će ta osoba imati mogućnost zatražiti obnovu postupka u državi članici koja izdaje uhidbeni nalog i mogućnost prisustvovati na suđenju;

[...]

9 Okvirnom odlukom 2009/299 utvrđeni su razlozi za odbijanje izvršenja europskog uhidbenog naloga, ako se dotična osoba nije osobno pojavila na suđenju. U njezinim uvodnim izjavama od 1. do 4. i 10. navodi se:

„(1) Pravo okrivljenika na osobno pojavljivanje na suđenju uključeno je u pravo na pošteno suđenje predviđeno u članku 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, sukladno tumačenju Europskog suda za ljudska prava. Sud je također objavio da pravo okrivljenika na osobno pojavljivanje na suđenju nije apsolutno i da se pod određenim uvjetima okrivljenik može svojevrijedno, izričito ili prešutno, ali u svakom slučaju nedvojbeno, odreći tog prava.

(2) Različite okvirne odluke o provedbi načela uzajamnog priznavanja pravomoćnih sudskih odluka ne rješavaju dosljedno pitanje odluka donesenih nakon suđenja na kojem se dotična osoba nije osobno pojavila. Te bi razlike mogle otežati rad praktičara i naškoditi pravosudnoj suradnji.

(3) [...] Okvirna odluka 2002/584/PUP o Europskom uhiđenom nalogu i postupcima predaje između država članica dopušta tijelu izvršenja da od tijela koje je izdalo nalog zahtijeva odgovarajuća jamstva da će osoba protiv koje je izdan europski uhiđbeni nalog imati mogućnost zatražiti obnovu postupka u državi članici koja izdaje nalog i mogućnost prisustvovati donošenju presude. O odgovarajućim jamstvima odlučuje tijelo izvršenja te je stoga teško točno znati kada se izvršenje može odbiti.

(4) Stoga je potrebno odrediti jasne i zajedničke razloge za nepriznavanje odluka donesenih nakon suđenja na kojem se dotična osoba nije pojavila. Cilj je ove Okvirne odluke preciznije odrediti spomenute zajedničke razloge na temelju kojih se tijelu izvršenja dopušta izvršenje odluke unatoč odsustvu osobe prilikom suđenja, uz istodobno puno poštovanje prava te osobe na obranu. Namjena ove Okvirne odluke nije urediti oblike i metode, uključujući postupovne zahtjeve, koji se upotrebljavaju za postizanje rezultata utvrđenih u ovoj Okvirnoj odluci, a koji su predmet nacionalnog prava država članica.

[...]

(10) Priznavanje i izvršenje odluke donesene nakon suđenja na kojem se dotična osoba nije pojavila ne bi se smjelo [se] odbiti ako je osobu, koja je bila upoznata s predviđenim suđenjem, na suđenju branio pravni zastupnik, kojeg je spomenuta osoba za to ovlastila, osiguravajući praktičnu i učinkovitu pravnu pomoć. U tom kontekstu ne bi trebalo biti važno je li pravnog zastupnika odabrala, imenovala i platila dotična osoba ili ga je imenovala i platila država, pri čemu se podrazumijeva da je dotična osoba svjesno odabrala da je zastupa pravni zastupnik umjesto da se osobno pojavi na suđenju. Imenovanje pravnog zastupnika i povezana pitanja predmet su nacionalnog prava.”

10 Članak 1. stavci 1. i 2. Okvirne odluke 2009/299 propisuju:

„1. Ciljevi ove Okvirne odluke su jačanje procesnih prava osoba protiv kojih se vodi kazneni postupak, olakšavanje pravosudne suradnje u kaznenim stvarima te, posebno, poboljšanje uzajamnog priznavanja sudskih odluka između država članica.

2. Ovom se Okvirnom odlukom ne utječe na obvezu poštovanja temeljnih prava i temeljnih pravnih načela sadržanih u članku 6. Ugovora, uključujući pravo na obranu osoba protiv kojih se vodi kazneni postupak, niti na obveze pravosudnih tijela u tom pogledu.”

11 Člankom 2. Okvirne odluke 2009/299 ukinut je članak 5. stavak 1. Okvirne odluke 2002/584 i na njegovo mjesto umetnut je članak 4.a koji se odnosi na odluke donesene nakon suđenja na kojem se osoba nije osobno pojavila, a koji glasi kako slijedi:

„1. Pravosudno tijelo izvršenja može također odbiti izvršiti europski uhidbeni nalog izdan radi izvršenja kazne zatvora ili mjere oduzimanja slobode ako se osoba nije osobno pojavila na suđenju koje je rezultiralo odlukom, osim ako se u europskom uhidbenom nalogu navodi da je osoba u skladu s dodatnim postupovnim zahtjevima utvrđenima u nacionalnom pravu države članice izdavanja:

(a) pravovremeno:

i. bila osobno pozvana te time obaviještena o predviđenom datumu i mjestu suđenja koje je rezultiralo odlukom, ili je na drugi način stvarno primila službenu obavijest o predviđenom datumu i mjestu suđenja tako da se nedvojbeno utvrdilo da je osoba bila upoznata s predviđenim suđenjem;

i

ii. bila obaviještena da se odluka može donijeti u slučaju njezinog nepojavljivanja na suđenju;

ili

(b) bila upoznata s predviđenim suđenjem i ovlastila je pravnog zastupnika, kojeg je imenovala dotična osoba ili država, da je brani tijekom suđenja te ju je taj zastupnik uistinu branio tijekom suđenja;

ili

(c) nakon dostave odluke i nakon što je izričito obaviještena o pravu na obnovu postupka ili žalbu, pri čemu ta osoba ima pravo sudjelovati te se mogu preispitati ključne činjenice predmeta zajedno s novim dokazima, što može dovesti do ukidanja početne odluke:

i. izričito izjavila da ne osporava odluku;

ili

ii. nije zahtijevala obnovu postupka niti podnijela žalbu u primjenjivom roku;

ili

(d) joj odluka nije osobno dostavljena, nego:

i. će joj biti osobno dostavljena bez odgode nakon predaje te će biti izričito obaviještena o svojem pravu na obnovu postupka ili žalbu, pri čemu ta osoba ima pravo sudjelovati, te se mogu preispitati ključne činjenice predmeta zajedno s novim dokazima, što može dovesti do ukidanja početne odluke;

ii. bit će obaviještena o roku u kojem mora zahtijevati obnovu postupka ili podnijeti žalbu, kako se navodi u odgovarajućem europskom uhidbenom nalogu.”

12 Članak 8. stavci od 1. do 3. Okvirne odluke 2009/299 propisuju:

„1. Države članice poduzimaju mjere potrebne za usklađivanje s odredbama ove Okvirne odluke do 28. ožujka 2011.

2. Ova se Okvirna odluka primjenjuje od datuma navedenog u stavku 1. na priznavanje i izvršenje odluka donesenih na suđenju u odsutnosti dotične osobe.

3. Ako neka država članica prilikom donošenja ove Okvirne odluke izjavi kako postoje ozbiljni razlozi za pretpostavku da se neće moći uskladiti s odredbama ove Okvirne odluke do datuma iz stavka 1., ova će se Odluka početi primjenjivati najkasnije 1. siječnja 2014. u pogledu priznavanja i izvršenja odluka donesenih na suđenju u odsutnosti dotične osobe i izdanih od strane nadležnih tijela te države članice. [...]”

Glavni postupak i prethodna pitanja

13 Prvo vijeće kaznenog odjela Audiencije Nacional (Španjolska) je rješenjem od 1. listopada 1996. odobrilo izručenje S. Mellonija Italiji, kako bi mu se tamo sudilo u vezi s činjenicama navedenim u uhidbenim nalogima br. 554/1993 i 444/1993, koje je Tribunale di Ferrara (Italija) izdao 13. svibnja odnosno 15. lipnja 1993. Nakon što je pušten uz jamčevinu od 5 000 000 ESP, koju je platio 30. travnja 1996., S. Melloni je pobjegao, tako da nije mogao biti izručen talijanskim vlastima.

14 Tribunale di Ferrara je odlukom od 27. ožujka 1997. utvrdio da se S. Melloni nije pojavio pred sudom te je odlučio da se sve daljnje obavijesti uručuju njegovim odvjetnicima koje je on ovlastio i imenovao. Tribunale di Ferrara je presudom od 21. lipnja 2000., koju je Corte d'appello di Bologna (Italija) naknadno potvrdio presudom od 14. ožujka 2003., S. Mellonija osudio u odsutnosti na kaznu od deset godina zatvora zbog stečajne prevare. Peto kazneno vijeće Corte suprema di cassazione (Italija) je presudom od 7. lipnja 2004. odbilo žalbu koju su podnijeli odvjetnici S. Mellonija. Glavni državni odvjetnik je 8. lipnja 2004. pri Corte d'Appello di Bologna izdao Europski uhidbeni nalog br. 271/2004 za izvršenje kazne koju je izrekao Tribunale di Ferrara.

15 Nakon što je španjolska policija 1. kolovoza 2008. uhitila S. Mellonija, Juzgado Central de Instrucción br. 6 (Španjolska) je rješenjem od 2. kolovoza 2008. odlučio navedeni europski uhidbeni nalog uputiti prvom vijeću kaznenog odjela Audiencije Nacional.

16 S. Melloni opirao se izručenju talijanskim vlastima, navodeći, prvo, da je u fazi žalbe imenovao drugog odvjetnika, opozivajući punomoć dvama prethodnim odvjetnicima, kojima su se unatoč tome nastavljala dostavljati pismena. Drugo, tvrdio je da je na temelju talijanskog postupovnog prava nemoguće podnijeti žalbu protiv presude koja je donesena u odsutnosti, zbog čega bi izvršenje europskog uhidbenog naloga trebalo

prema potrebi biti uvjetovano time da Italija zajamči mogućnost podnošenja žalbe protiv te presude.

- 17 Prvo vijeće kaznenog odjela Audiencije Nacional je rješenjem od 12. rujna 2008. odlučilo S. Mellonija izručiti talijanskim vlastima, kako bi služio kaznu koju mu je odredio Tribunale di Ferrara kao počinitelju stečajne prevare, navodeći, kao prvo, da nije bilo utvrđeno da su ga odvjetnici koje je opunomoćio prestali zastupati od 2001. i, kao drugo, da je njegovo pravo na obranu bilo poštovano, budući da je bio prethodno obaviješten o tijeku suđenja te da je namjerno bio odsutan, kao i da je opunomoćio dva odvjetnika da ga zastupaju i brane, a koji su u tom svojstvu i postupali u prvostupanjskom, žalbenom i kasacijskom postupku, čime su iscrpili sve pravne lijekove.
- 18 S. Melloni je pri Tribunal Constitucional (Ustavni sud) podnio „recurso de amparo” (ustavnu tužbu) protiv tog rješenja. U prilog tužbi naveo je posredno kršenje apsolutnih zahtjeva koji proizlaze iz prava na pravično suđenje iz članka 24. stavka 2. španjolskog ustava. To kršenje ugrozilo bi samu bit pravičnog suđenja na način koji ugrožava ljudsko dostojanstvo, što je posljedica dopuštanja izručenja državama koje u slučaju vrlo teških kaznenih djela priznaju važećima presude izrečene u odsutnosti, a da se okrivljeniku ne pruži mogućnost pobijanja presude kako bi zaštitio svoja prava na obranu.
- 19 Prvo vijeće Tribunala Constitucional (Ustavni sud) je rješenjem od 18. rujna 2008. odlučilo da je „recurso de amparo” dopušten te da obustavlja izvršenje rješenja od 12. rujna 2008., a plenarno vijeće Tribunala Constitucional (Ustavni sud) je rješenjem od 1. ožujka 2011. na prijedlog prvog vijeća odlučilo da će sâmo odlučivati u pogledu tog pravnog lijeka.
- 20 Nacionalni sud navodi da je u presudi 91/2000 od 30. ožujka 2000. utvrdio da je obvezujuća snaga temeljnih prava oslabljena kada se radi o prekograničnoj primjeni, budući da najosnovniji i najelementarniji zahtjevi mogu biti povezani s člankom 24. španjolskog ustava te mogu biti temelj za utvrđivanje „posredne” neustavnosti. Osim toga, prema mišljenju tog suda, odluka španjolskih pravosudnih tijela da se dozvoljava izručenje u zemlje koje u slučaju vrlo teških kaznenih djela priznaju valjanost presuda izrečenih u odsutnosti, bez uvjetovanja da ih okrivljenik može pobijati radi osiguranja prava na obranu, predstavlja temelje za „posredno” kršenje zahtjeva koji proizlaze iz prava na pravično suđenje, tako da takva odluka narušava bit pravičnog suđenja povređujući ljudsko dostojanstvo.
- 21 Navedeni sud također ističe da se ta nacionalna sudska praksa primjenjuje i u okviru postupka predaje, koji je utvrđen Okvirnom odlukom 2002/584, iz dva razloga. Prvi se odnosi na činjenicu da je uvjet za predaju optuženika povezan s biti ustavnog prava na pravično suđenje. Drugi je razlog da se člankom 5. stavkom 1. te okvirne odluke, u verziji koja je tada bila na snazi utvrđuje mogućnost da se na izvršenje europskog uhidbenog naloga izdanoga radi izvršenja presude izrečene u odsutnosti, „u skladu s pravom države članice izvršenja” među ostalim primjenjuje uvjet da „pravosudno tijelo koje izdaje uhidbeni nalog pruži odgovarajuća jamstva da će ta osoba imati mogućnost zatražiti obnovu postupka u državi članici koja izdaje uhidbeni nalog i mogućnost prisustvovati suđenju” ((presuda Tribunala Constitucional (Ustavni sud) 177/2006, od 5. lipnja 2006.)).

- 22 Nacionalni sud na kraju podsjeća da je u presudi 199/2009 od 28. rujna 2009. usvojio „recurso de amparo” na rješenje za predaju dotične osobe Rumunjskoj za potrebe provedbe europskog uhidbenog naloga izdanog radi izvršenja zatvorske kazne u trajanju od četiri godine koja je izrečena u odsutnosti, a da nije bio spomenut uvjet da se sporna presuda može revidirati. U tom je pogledu Tribunal Constitucional (Ustavni sud) odbio argument Audiencije Nacional, prema kojem presuda u odsutnosti zapravo nije ni donesena, jer je žalitelj dao punomoć odvjetniku koji se pojavio na sudu kao njegov osobni opunomoćenik.
- 23 Prema mišljenju Tribunala Constitucional (Ustavni sud) problem proizlazi iz činjenice da se Okvirnom odlukom 2009/299 ukinuo članak 5. stavak 1. Okvirne odluke 2002/584 i dodao novi članak 4.a. Člankom 4.a određuje se da nije dozvoljeno „odbiti izvršiti europski uhidbeni nalog izdan radi izvršenja kazne zatvora ili mjere oduzimanja slobode ako se osoba nije osobno pojavila na suđenju koje je rezultiralo odlukom” ako je dotična osoba „bila upoznata s predviđenim suđenjem i ovlastila je pravnog zastupnika, kojeg je imenovala dotična osoba ili država, da je brani tijekom suđenja te ju je taj zastupnik uistinu branio tijekom suđenja”. Nacionalni sud ističe da je u slučaju, koji je razlog pokretanja postupka preispitivanja ustavnosti, utvrđeno da je S. Melloni ovlastio dva odvjetnika, koje je Tribunale di Ferrara obavijestio o predstojećoj raspravi, tako da je on bio s time upoznat. Također je utvrđeno da su S. Mellonija uistinu branila ta dva odvjetnika i u prvostupanjskom postupku i u naknadnom žalbenom te kasacijskom postupku.
- 24 Tribunal Constitucional (Ustavni sud) stoga postavlja pitanje onemogućava li Okvirna odluka 2002/584 španjolske sudove u uvjetovanju izručenja S. Mellonija pravom na reviziju postojeće presude.
- 25 Tribunal Constitucional (Ustavni sud) odbija predstavku Ministerio Fiscal, tako da nije potrebno podnijeti zahtjev za prethodnu odluku jer se Okvirna odluka 2009/299 ne primjenjuje *ratione temporis* na glavni postupak. Predmet glavnog postupka nije utvrđivanje krši li odluka od 12. rujna 2008. okvirnu odluku, već krši li posredno pravo na pravično suđenje koje je zaštićeno člankom 24. stavkom 2. španjolskog ustava. Navedenu okvirnu odluku treba uzeti u obzir radi utvrđivanja koji aspekt tog prava ima „prekogranični” učinak, zbog toga što se radi o pravu Europske unije koje je bilo primjenjivo u vrijeme donošenja odluke o ustavnosti. Isto tako treba uzeti u obzir načelo nacionalnog prava na temelju kojeg se nacionalno pravo treba tumačiti u skladu s okvirnim odlukama (vidjeti presudu od 16. lipnja 2005., Pupino, C-105/03, Zb., str. I-5285., t. 43.).
- 26 U tim je okolnostima Tribunal Constitucional (Ustavni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li članak 4.a stavak 1. Okvirne odluke 2002/584/PUP, u verziji izmijenjenoj Okvirnom odlukom 2009/299/PUP, tumačiti tako da sprečava nacionalna pravosudna tijela, u slučajevima navedenima u toj odredbi, da uvjetuju izvršenje europskog uhidbenog naloga zahtjevom da se dotična presuda može preispitati kako bi se zajamčila prava obrane osobi koja je predmet naloga?

2. Ako je odgovor na prvo pitanje potvrđan, je li članak 4.a stavak 1. Okvirne odluke 2002/584/PUP u skladu sa zahtjevima koji proizlaze iz prava na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje iz članka 47. Povelje [...], te prava na obranu iz članka 48. stavka 2. Povelje?
3. Ako je odgovor na drugo pitanje potvrđan, omogućava li se člankom 53. Povelje, koji je sustavno tumačen u vezi s pravima priznatima u člancima 47. i 48. Povelje, državi članici da uvjetuje izručenje osobe osuđene u odsutnosti mogućnošću revizije presude u državi tražiteljici, čime se osigurava viša razina zaštite prava od one koja je osigurana pravom Europske unije, kako bi se izbjeglo tumačenje koje ograničava ili negativno utječe na temeljno pravo priznato ustavom te države članice?"

O prethodnim pitanjima

Dopuštenost

- 27 Neke od zainteresiranih stranaka koje su dostavile mišljenja Sudu tvrde da dotični zahtjev za prethodnu odluku treba smatrati nedopuštenim zbog toga što se članak 4.a Okvirne odluke 2002/584 ne može primijeniti *ratione temporis* na postupak predaje tužitelja u glavnom postupku. One tvrde da je datum 12. rujna 2008., kada je doneseno rješenje kojim je Audiencia Nacional odlučila predati S. Mellonija talijanskim vlastima, raniji od datuma isteka roka za prenošenje Okvirne odluke 2009/299 u nacionalno zakonodavstvo, koji je njezinim člankom 8. stavkom 3. utvrđen za 28. ožujka 2011. One također navode da je Talijanska Republika u svakom slučaju iskoristila mogućnost iz članka 8. stavka 3. da u pogledu priznavanja i izvršenja odluka koje su nadležna talijanska tijela donijela u odsutnosti dotične osobe odgodi važenje Okvirne odluke 2009/299 do 1. siječnja 2014. Stoga je za uvjete da španjolske vlasti predaju S. Mellonija talijanskim vlastima mjerodavan članak 5. stavak 1. Okvirne odluke 2002/584.
- 28 U tom je pogledu potrebno najprije podsjetiti da je u okviru postupka uspostavljenog člankom 267. UFEU-a samo na nacionalnom sudu, pred kojim se predmet vodi i koji mora preuzeti odgovornost za donošenje sudske odluke, da u svjetlu posebnih okolnosti slučaja utvrdi potrebu prethodnog odlučivanja kako bi se mogla donijeti presuda te mjerodavnost pitanja koja podnosi Sudu. Zbog toga je Sud u načelu obvezan donijeti presudu, ako se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije (vidjeti osobito presudu od 8. rujna 2011., *Paint Graphos* i drugi, C-78/08 do C-80/08, Zb., str. I-7611., t. 30. i navedenu sudsku praksu).
- 29 Pretpostavka relevantnosti u vezi s pitanjima koja nacionalni sud upućuje na prethodno odlučivanje može se samo iznimno isključiti, ako je očigledno da traženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom glavnog postupka, ako je problem hipotetski ili ako Sud nema na raspolaganju činjenične ili pravne elemente potrebne za davanje korisnog odgovora na pitanja koja su mu postavljena (vidjeti u tom smislu osobito gore navedenu presudu *Paint Graphos* i drugi, t. 31., i navedenu sudsku praksu).

- 30 U ovom slučaju nije očito je li tumačenje članka 4.a Okvirne odluke 2002/584 koje traži nacionalni sud povezano sa stvarnim činjenicama ili predmetom glavnog postupka ili je problem hipotetske naravi.
- 31 Prije svega valja uzeti u obzir da, u pogledu primjene *ratione temporis* iz članka 4.a Okvirne odluke 2002/584, iz samog teksta članka 8. stavka 2. Okvirne odluke 2009/299 jasno proizlazi da se od 28. ožujka 2011. ta odluka „primjenjuje [...] na priznavanje i izvršenje odluka donesenih na suđenju u odsutnosti dotične osobe” bez ikakve razlike između odluka donesenih prije tog datuma ili nakon njega.
- 32 Doslovno tumačenje potvrđuje činjenica da, budući da se odredbe članka 4.a Okvirne odluke 2002/584 smatraju postupovnim pravilima (vidjeti po analogiji presude od 1. srpnja 2004., Tsapalos i Diamantakis, C-361/02 i C-362/02, Zb., str. I-6405., t. 20., i od 12. kolovoza 2008., Santesteban Goicoechea, C-296/08 PPU, Zb., str. I-6307., t. 80.), da ih treba primjenjivati na postupak predaje tužitelja u glavnom postupku koji je još u tijeku. U skladu s ustaljenom sudskom praksom, postupovna pravila se općenito primjenjuju na sve postupke koji su u tijeku u vrijeme kada ona stupe na snagu, dok se materijalna pravila obično tumače tako da ih ne treba primjenjivati na slučajeve koji su nastali prije njihova stupanja na snagu (osobito vidjeti presude od 12. studenoga 1981., Meridionale Industria Salumi i drugi, 212/80 do 217/80, Zb., str. 2735., t. 9.; od 28. lipnja 2007., Dell'Orto, C-467/05, Zb., str. I-5557., t. 48.; i gore navedenu presudu Santesteban Goicoechea, t. 80.).
- 33 Drugo, činjenica da je Talijanska Republika iskoristila mogućnost iz članka 8. stavka 3. Okvirne odluke 2009/299 i odlučila da će za priznavanje i izvršenje odluka, koje su izrečene u odsutnosti dotične osobe i koje su donijela nadležna talijanska tijela, ta odluka početi važiti najkasnije od 1. siječnja 2014., ne može dovesti do toga da ovaj zahtjev za prethodnu odluku bude nedopušten. Iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da, s ciljem tumačenja temeljnih prava koja su priznata španjolskim ustavom u skladu s međunarodnim ugovorima koje je Kraljevina Španjolska ratificirala, nacionalni sud želi uzeti u obzir odgovarajuće odredbe prava Unije kako bi utvrdio materijalni sadržaj prava na pravično suđenje zajamčenog člankom 24. stavkom 2. tog ustava.
- 34 S obzirom na navedeno, zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Tribunal Constitucional (Ustavni sud) je dopušten.

Meritum

Prvo pitanje

- 35 Tribunal Constitucional (Ustavni sud) u svojem prvom pitanju u biti pita treba li članak 4.a stavak 1. Okvirne odluke 2002/584 tumačiti tako da mu se protivi da pravosudna tijela izvršenja, u okolnostima navedenima u toj odredbi, uvjetuju izvršenje europskog uhidbenog naloga izdanog radi izvršenja kazne time da presuda izrečena u odsutnosti može biti revidirana u državi članici koja izdaje uhidbeni nalog.
- 36 Valja podsjetiti da je svrha te okvirne odluke, kako je razvidno iz njezina članka 1. stavaka 1. i 2. te iz uvodnih izjava 5. i 7., zamijeniti višestrani sustav izručenja među državama članicama sustavom predaje, između pravosudnih tijela, pravomoćno

osuđenih ili osumnjičenih osoba zbog izvršenja presuda ili provođenja kaznenog progona, pri čemu se taj sustav temelji na načelu uzajamnog priznavanja (vidjeti presudu od 29. siječnja 2013., Radu, C-396/11, t. 33.).

- 37 Stoga je svrha Okvirne odluke 2002/584 da se uvođenjem novog pojednostavljenog i učinkovitijeg sustava predaje pravomoćno osuđenih osoba ili osoba osumnjičenih da su prekršili kazneno pravo olakša i ubrza pravosudna suradnja radi ostvarivanja cilja utvrđenog za Europsku uniju da postane područje slobode, sigurnosti i pravde, temeljeći se na visokom stupnju povjerenja koje treba postojati među državama članicama (gore navedena presuda Radu, t. 34.).
- 38 Na temelju članka 1. stavka 2. Okvirne odluke 2002/584, države članice su u načelu obvezne postupati u skladu s europskim uhidbenim nalogom. U skladu s odredbama te okvirne odluke, države članice mogu odbiti izvršiti taj nalog samo u slučajevima obveznog neizvršavanja, utvrđenim u njezinom članku 3., te u slučajevima mogućeg neizvršavanja, navedenim u člancima 4. i 4.a. Nadalje, pravosudno tijelo izvršenja može izvršenje europskog uhidbenog naloga podrediti samo uvjetima iz članka 5. te okvirne odluke (gore navedena presuda Radu, t. 35. i 36.).
- 39 Radi utvrđivanja područja primjene članka 4.a stavka 1. Okvirne odluke 2002/584, što je predmet ovog pitanja, valja razmotriti njegov tekst, strukturu i svrhu.
- 40 Iz teksta članka 4.a stavka 1. Okvirne odluke 2002/584 razvidno je da ona pruža mogućnost izbora razloga za neizvršenje europskog uhidbenog naloga izdanog radi izvršenja kazne zatvora ili oduzimanja slobode ako se dotična osoba nije osobno pojavila na suđenju koje je rezultiralo osuđujućom presudom. Međutim, postoje četiri iznimke od te mogućnosti prema kojima pravosudno tijelo izvršenja ne može odbiti izvršiti dotični europski uhidbeni nalog. Člankom 4.a stavkom 1. se stoga u četiri slučaja utvrđena u tom članku pravosudnom tijelu izvršenja zabranjuje uvjetovanje predaje osobe osuđene u odsutnosti zahtjevom za mogućnost revizije presude u njezinoj nazočnosti.
- 41 Takvo doslovno tumačenje članka 4.a stavka 1. Okvirne odluke 2002/584 potvrđuje analiza strukture te odredbe. Svrha Okvirne odluke 2009/299 je, prvo, ukinuti članak 5. točku 1. Okvirne odluke 2002/584 koji, pod određenim uvjetima, dopušta izvršenje europskog uhidbenog naloga izdanog radi izvršenja presude izrečene u odsutnosti, uvjetujući ga osiguravanjem obnove postupka u nazočnosti dotične osobe u državi članici koja izdaje nalog te, drugo, zamijeniti tu odredbu člankom 4.a. Time su ovom odredbom ograničene mogućnosti odbijanja izvršenja takvog naloga tako da su, kako je navedeno u uvodnoj izjavi 6. Okvirne odluke 2009/299, određeni „uvjeti pod kojima se ne bi smjelo odbiti priznavanje i izvršenje odluke donesene nakon suđenja na kojem se dotična osoba nije osobno pojavila.”
- 42 Posebno je člankom 4.a stavkom 1. Okvirne odluke 2002/584 u točkama (a) i (b) u biti propisano da nakon što je osoba osuđena u odsutnosti bila pravovremeno obaviještena o predviđenom suđenju i o tome da se odluka može donijeti i bez njezine prisutnosti na suđenju, ili da je imala saznanja o planiranom suđenju te je ovlastila pravnog zastupnika da je na tom suđenju brani, pravosudno tijelo izvršenja dužno je predati tu osobu, pri čemu se ta predaja ne smije uvjetovati mogućnošću obnove postupka u predmetu u kojem je ta osoba bila prisutna u državi članici izdavateljici.

- 43 Takvo tumačenje članka 4.a također potvrđuju ciljevi koje želi ostvariti zakonodavac Unije. Iz uvodnih izjava 2. do 4. te iz članka 1. Okvirne odluke 2009/299 razvidno je da je zakonodavac Unije prilikom donošenja ove odluke namjeravao olakšati pravosudnu suradnju u kaznenim stvarima unaprjeđenjem uzajamnog priznavanja sudskih odluka među državama članicama usklađivanjem razloga za nepriznavanje odluka donesenih nakon suđenja na kojem se dotična osoba nije osobno pojavila. Kako je razvidno iz uvodne izjave 4., zakonodavac Unije je prilikom definiranja tih zajedničkih razloga želio dopustiti „tijelu izvršenja [...] izvršenje odluke unatoč odsutnosti osobe prilikom suđenja, uz istodobno puno poštovanje prava te osobe na obranu.”
- 44 Kako je nezavisni odvjetnik naveo u točkama 65. i 70. svojeg mišljenja, rješenje koje je izabrao zakonodavac Unije i koje se sastoji od iscrpnog popisa okolnosti u kojima se treba smatrati da europski uhidbeni nalog izdan radi izvršenja odluke donesene u odsutnosti ne krši prava na obranu, nije spojivo s ostavljanjem mogućnosti pravosudnom tijelu izvršenja da izvršenje osuđujuće presude uvjetuje mogućnošću njezine revizije kako bi se osiguralo pravo na obranu dotične osobe.
- 45 U vezi s argumentom nacionalnog suda o učinku obveze poštovanja temeljnih prava utvrđenih u članku 6. UEU-a, na temelju koje je pravosudnim tijelima izvršenja dopušteno odbiti izvršenje europskog uhidbenog naloga, uključujući u slučajevima iz članka 4.a stavka 1. Okvirne odluke 2002/584, ako dotična osoba nema pravo na obnovu postupka, potrebno je uzeti u obzir da taj argument ustvari pokreće pitanje usklađenosti članka 4.a Okvirne odluke 2002/584 s temeljnim pravima koja su zaštićena pravnim poretkom Europske unije, što je premet drugog pitanja.
- 46 Na temelju svih navedenih razmatranja proizlazi da članak 4.a stavak 1. Okvirne odluke 2002/584 treba tumačiti na način da mu se protivi to da pravosudna tijela izvršenja, u slučajevima navedenim u toj odredbi, uvjetuju izvršenje europskog uhidbenog naloga izdanog radi izvršenja kazne mogućnošću revizije presude izrečene u odsutnosti u državi članici izdavateljici.

Drugo pitanje

- 47 U svojem drugom pitanju sud koji je uputio zahtjev u biti pita Sud je li članak 4.a stavak 1. Okvirne odluke 2002/584 u skladu sa zahtjevima koji proizlaze iz prava na djelotvoran pravni lijek i na pravično suđenje, koja su zajamčena člankom 47. Povelje, te iz prava na obranu koje je zajamčeno člankom 48. stavkom 2. Povelje.
- 48 Potrebno je imati na umu da na temelju članka 6. stavka 1. UEU-a Unija priznaje prava, slobode i načela određena Poveljom, „koja ima istu pravnu snagu kao Ugovori.”
- 49 Uzimajući u obzir opseg prava na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje koja su zajamčena člankom 47. Povelje te prava na obranu koje je zajamčeno člankom 48. stavkom 2. Povelje, potrebno je pojasniti da, iako je pravo optuženika da se osobno pojavi na suđenju temeljni element prava na pravično suđenje, to pravo nije apsolutno (osobito vidjeti presudu od 6. rujna 2012., Trade Agency, C-619/10, t. 52. i 55.). Optuženik se može tog prava odreći samovoljno, izričito ili prešutno, pod uvjetom da je odricanje neopozivo, poduprto minimalnim jamstvima koja odgovaraju njegovoj

važnosti te da nije u suprotnosti s nekim važnim javnim interesom. Posebno, kršenje prava na pravično suđenje nije utvrđeno, čak i kada se optuženik nije osobno pojavio, ako je obaviješten o datumu i mjestu održavanja suđenja ili ga brani pravni zastupnik kojeg je u tu svrhu ovlastio.

- 50 Ovakvo tumačenje članka 47. i članka 48. stavka 2. Povelje u skladu je s opsegom koji je za prava zajamčena člankom 6. stavcima 1. i 3. EKLJP-a priznat sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava (vidjeti osobito presude Europskog suda za ljudska prava od 14. lipnja 2001., Medenica protiv Švicarske, tužba br. 20491/92, t. 56. do 59., od 1. ožujka 2006., Sejdovic protiv Italije, tužba br. 56581/00, ECHR 2006-II, t. 84., 86. i 98., i od 24. travnja 2012., Haralampiev protiv Bugarske, br. 29648/03, t. 32. i 33.).
- 51 Nadalje valja navesti da je, u skladu s člankom 1. Okvirne odluke 2009/299, cilj usklađivanja uvjeta izvršenja europskih uhidbenih naloga izdanih radi izvršenja presuda izrečenih nakon postupka na kojem dotična osoba nije bila prisutna jačanje procesnih prava osoba protiv kojih se vodi kazneni postupak i poboljšanje uzajamnog priznavanja sudskih odluka između država članica.
- 52 U skladu s time, člankom 4.a stavkom 1. točkama (a) i (b) Okvirne odluke 2002/584 utvrđene su okolnosti u kojima se smatra da se dotična osoba odrekla, dobrovoljno i neopozivo, svojeg prava na prisustvovanje suđenju, zbog čega izvršenje europskog uhidbenog naloga izdanog radi izvršenja kazne za osobu koja je osuđena u odsutnosti ne može biti uvjetovano zahtjevom za obnovu postupka, na kojem bi ona bila nazočna, u državi članici izdateljici. To vrijedi u slučaju kada se, kako je utvrđeno u članku 4.a stavku 1. točki (a), osoba osobno ne pojavi na suđenju iako je osobno pozvana ili službeno obaviještena o planiranom datumu i mjestu suđenja ili, kako je utvrđeno u članku 4.a stavku 1. točki (b), kada je osoba bila upoznata s predviđenim suđenjem te je, umjesto da prisustvuje osobno, namjerno odabrala da je zastupa pravni zastupnik. Članak 4.a stavak 1. točke (c) i (d) odnose se na okolnosti u kojima pravosuđe tijelo izvršenja mora izvršiti europski uhidbeni nalog, iako dotična osoba ima pravo na obnovu postupka, ako je u uhidbenom nalogu navedeno da ta osoba nije zatražila obnovu postupka ili da će biti izričito obaviještena o pravu na obnovu postupka.
- 53 S obzirom na navedeno, valja utvrditi da se člankom 4.a stavkom 1. Okvirne odluke 2002/584 ne krši pravo na djelotvoran pravni lijek ni pravo na pravično suđenje, a ni prava na obranu koja su zajamčena člankom 47. i člankom 48. stavkom 2. Povelje.
- 54 Iz navedenih razmatranja proizlazi da na drugo pitanje valja odgovoriti da je članak 4.a stavak 1. Okvirne odluke 2002/584 u skladu sa zahtjevima iz članka 47. i članka 48. stavka 2. Povelje.

Treće pitanje

- 55 U svojem trećem pitanju sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 53. Povelje tumačiti tako da dopušta državi članici izvršenja da predaju osobe koja je osuđena u odsutnosti uvjetuje mogućnošću revizije presude u državi članici izdateljici, kako bi se izbjegao negativan učinak na pravo na pravično suđenje i pravo na obranu zajamčeno ustavom te države.

- 56 Tumačenje nacionalnog suda najprije glasi da se člankom 53. Povelje općenito omogućava državi članici primjena razine zaštite temeljnih prava zajamčenih njezinim ustavom, kada je ta razina viša od one koja proizlazi iz Povelje te, ako je potrebno, daje prednost toj primjeni nad primjenom odredaba prava Unije. Takvo bi tumačenje državi članici posebno omogućilo da izvršenje europskog uhiđenog naloga izdanog radi izvršenja presude izrečene u odsutnosti uvjetuje zahtjevima kojima se želi izbjeći tumačenje koje ograničava ili ima suprotni učinak na temeljna prava priznata njezinim ustavom, iako primjena tih zahtjeva nije dopuštena člankom 4.a stavkom 1. Okvirne odluke 2002/584.
- 57 Takvo se tumačenje članka 53. Povelje ne može prihvatiti.
- 58 Takvo bi tumačenje članka 53. Povelje ugrozilo načelo prvenstva prava Unije, jer bi to omogućilo državi članici neprimjenu pravila Unije koja su u potpunosti u skladu s Poveljom u dijelu u kojem krše temeljna prava zajamčena ustavom te države.
- 59 U skladu s ustaljenom sudskom praksom da na temelju načela prvenstva prava Unije, koje je temeljno načelo pravnog sustava Unije (vidjeti mišljenje 1/91 od 14. prosinca 1991., Zb., str. I-6079., t. 21., i mišljenje 1/09 od 8. ožujka 2011., Zb., str. I-1137., t. 65.), pravila nacionalnog prava, čak i ona iz ustavnog prava, ne smiju ugrožavati učinkovitost prava Unije na području te države (vidjeti u tom smislu osobito presude od 17. prosinca 1970., Internationale Handelsgesellschaft, 11/70, Zb., str. 1125., t. 3., i od 8. rujna 2010., Winner Wetten, C-409/06, Zb., str. I-8015., t. 61.).
- 60 Člankom 53. Povelje uistinu se potvrđuje da kada pravni akt Unije zahtijeva provođenje nacionalnih provedbenih mjera, nacionalna tijela i sudovi slobodno mogu primjenjivati nacionalne standarde zaštite temeljnih prava, pod uvjetom da razina zaštite koja je osigurana Poveljom, kako je tumači Sud, te načela prvenstva, jedinstvenosti i učinkovitosti prava Unije nisu time ugroženi.
- 61 Međutim, iz točke 40. ove presude razvidno je da se člankom 4.a stavkom 1. Okvirne odluke 2002/584 državama članicama ne dopušta da odbiju izvršiti europski uhiđbeni nalog kada se dotična osoba nalazi u nekoj od situacija koje su u opisane u tom članku.
- 62 Također valja podsjetiti da je donošenje Okvirne odluke 2009/299, kojom je u Okvirnu odluku 2002/584 umetnuta navedena odredba, imalo za cilj otkloniti probleme povezane s uzajamnim priznavanjem odluka donesenih u odsutnosti dotične osobe, koje su posljedica toga što u državama članicama postoje razlike u zaštiti temeljnih prava. Zato je u toj okvirnoj odluci utvrđeno usklađivanje uvjeta izvršenja europskog uhiđenog naloga u slučaju kada je osuđujuća presuda donesena u odsutnosti, što se odražava na sporazume koje su postigle sve države članice u pogledu opsega koji se na temelju prava Unije treba priznati postupovnim pravima osoba osuđenih u odsutnosti, na koje se odnosi europski uhiđbeni nalog.
- 63 U skladu s time, dopuštanjem državama članicama pozivanje na članak 53. Povelje, kako bi uvjetovale predaju osobe osuđene u odsutnosti obnovom postupka u državi članici izdavateljici, što nije predviđeno Okvirnom odlukom 2009/299, u svrhu izbjegavanja negativnog učinka na pravo na pravično suđenje i prava obrane koja su zajamčena ustavom države članice izvršenja, dovodenjem u pitanje jedinstvenosti standarda zaštite temeljnih prava kako su utvrđena u toj okvirnoj odluci, kršila bi se načela

uzajamnog povjerenja i priznavanja koja ta odluka podupire, te bi se stoga ugrozila i učinkovitost te okvirne odluke.

- 64 S obzirom na navedena razmatranja, na treće pitanje valja odgovoriti da članak 53. Povelje treba tumačiti tako da ne dopušta državi članici da uvjetuje predaju osobe osuđene u odsutnosti mogućnošću revizije osuđujuće presude u državi članici izdavateljici, kako bi se izbjegao negativan učinak na pravo na pravično suđenje i prava obrane koja su zajamčena njezinim ustavom.

Troškovi

- 65 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

- 1. Članak 4.a stavak 1. Okvirne odluke Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o Europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica, kako je izmijenjena Okvirnom odlukom 2009/299/PUP od 26. veljače 2009., treba tumačiti na način da mu se protivi to da pravosudna tijela izvršenja, u okolnostima navedenima u toj odredbi, uvjetuju izvršenje europskog uhidbenog naloga izdanog radi izvršenja kazne izrečene presudom donesenom u odsutnosti mogućnošću revizije presude u državi izdavateljici.**
- 2. Članak 4.a stavak 1. Okvirne odluke 2002/584, kako je izmijenjen Okvirnom odlukom 2009/299, u skladu je sa zahtjevima iz članka 47. i članka 48. stavka 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.**
- 3. Članak 53. Povelje treba tumačiti tako da ne dopušta državi članici da uvjetuje predaju osobe osuđene u odsutnosti mogućnošću revizije osuđujuće presude u državi članici izdavateljici, kako bi se izbjegao negativan učinak na pravo na pravično suđenje i prava obrane koja su zajamčena njezinim ustavom.**

[Potpisi]

---

* Jezik postupka: španjolski